

ÅRSPLAN 2011-2013

Østre Slagen - de grønne barnehagene

VISJON:

Nysgjerrige på livet,
- sammen skaper vi de magiske øyeblikkene

INNHOLDSFORTEGNELSE

	side
Forord	3
Presentasjon av barnehagene	4
Barnehagens pedagogiske grunnsyn	5-6
Barnehagens satsningsområde; bærekraftig utvikling	7-8
Miljøfyrtårn	9
Samarbeid	10
Spesiell del for Tolvsrød barnehage	
Prosjektarbeid	11-12
Bærekraftig utvikling	12-13
Tradisjoner og høytider	14
Overgang fra barnehage til skole (Skolestarterne)	15

"Eventyret om de tre tomatene som skulle til kjøkkenet for å bli tomatsuppe. På veien måtte de gå over en bro, og under den broa bodde det en stor, skummel løk..."

FORORD

Virksomheten Østre Slagen barnehager består av Ilebrekke, Ringshaug, Fyllpå og Tolvsrød barnehager. Virksomheten vil i dette året ha rundt 280 barn og 65 ansatte.

Det arbeidet vi gjør i barnehagen reguleres av Lov om barnehager og Rammeplan for barnehager(forskrift til loven). Se [Lov om barnehager](#) og [Rammeplan for barnehager](#) i sin helhet på nettet.

Årsplanen har flere funksjoner:

- *Arbeidsredskap for barnehagens personale for å styre i en bevisst og uttalt retning*
- *Utgangspunkt for foreldrenes mulighet til å påvirke innholdet i barnehagen*
- *Grunnlag for kommunens tilsyn med barnehagen*
- *Informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til eier, politikere, kommune, barnehagens samarbeidspartnere og andre interesserte*

Rammeplan s. 49

Denne planen skal være retningsvisende for hvilken vei og hva vi skal sette fokus på dette kommende året. Samtidig er det viktig at den er så åpen og fleksibel at vi kan ta barns medvirkning på alvor.

Østre Slagen barnehager vil bruke de rammene vi har til å gi barn og foresatte det beste barnehagetilbudet som mulig. Samtidig vil vi jobbe for at alle våre barnehager er gode arbeidsplasser for våre ansatte. Kvalitet, utvikling og humor er tre viktige stikkord for det kommende året.

Planleggingsdager dette barnehageåret er 2.januar, 7.-8.juni

Hilsen

Bjørn-Erik Hammer

Virksomhetsleder

PRESENTASJON AV BARNEHAGENE

Ilebrekke barnehage

Barnehagen har 71 barn fordelt på 5 grupper. En gruppe holder til på Karlsvika naturskole. Ilebrekke har en spennende og utradisjonell arkitektur og er innredet med funksjonsrom.

Fagleder/styrer: Lene Hole
Tlf: 33016488 Mob: 41448669

Fyllpå barnehage

Barnehagen har 67 barn fordelt 4 avdelinger. Rommene er innredet som funksjonsrom, med leker og materiell som er tilpasset de ulike aldersgruppene.

Fagleder/styrer: Laila Johansen
Tlf: 33015066 Mob: 48221907

Ringshaug barnehage

Det fins et stort skogområde tett ved barnehagen, med stier og sletter, og vi har kort vei til tre flotte strandområder. Dette året har vi 71 barn i alderen 1-5 år.

Fagleder/styrer: Janne Lavie
Tlf. bhg: 33334445 Mob: 41108985

Tolvsrød barnehage

Barnehagen har et variert uteområde og ligger i flotte omgivelser nær skog og idrettsanlegg. Barnehagen har 69 barn fordelt på fire avdelinger.

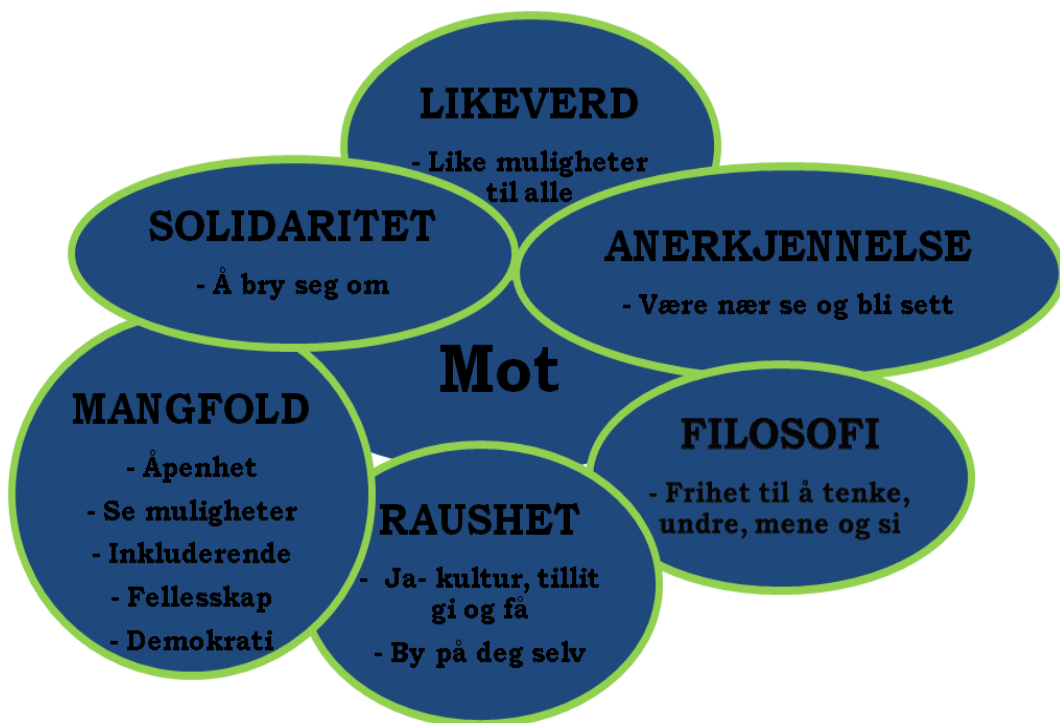
Fagleder/styrer: Unni Garbom
Tlf bhg: 33353960 Mob: 45206359

BARNEHAGENS PEDAGOGISKE PLATTFORM

*Nysgjerrige på livet,
- sammen skaper vi de magiske øyeblikkene*

Dette er visjonen vår og den skal inspirere oss i arbeidet i barnehagen. I tillegg har vi utarbeidet noen verdiord. Disse skal illustrere hva Østre Slagen barnehagene står for og hva vi mener er grunnleggende i vårt arbeid.

Danning er en kontinuerlig samspillsprosses mellom mennesker og omgivelsene. I barnehagen er omsorg, lek og læring viktige deler av denne prosessen. Vi arbeider med dette gjennom prosjektarbeid, barns medvirkning og prosjektarbeid og aktiv bruk av verdiordene våre. Vi er inspirert av verdiene i Reggio Emilia pedagogikken hvor barns nysgjerrighet og lærelyst er utgangspunkt for prosjektarbeid.

Prosjektarbeid

Prosjektarbeid handler om å jobbe med utgangspunkt i barnas interesser, der barna i fellesskap medvirker til egne læreprosesser. Det krever at de voksne er tilstedeværende sammen med barna, at de lytter til barna og er lydhøre for deres uttrykk. Barn lærer av hverandre og den voksnes rolle er å stille spørsmål som bringer nye perspektiver inn i læringsprosessen. Det krever en vekselvirkning mellom nærhet og avstand, der

avstanden gir rom for refleksjon og tolkning. De voksne må alltid prøve å forstå barnas perspektiver og intensjoner. Det handler om at både barn og voksne er nysgjerrige og lærelystne. Prosjektarbeid er alltid i bevegelse – veien blir til mens vi går. Denne måten å jobbe på innebærer fleksible planer.

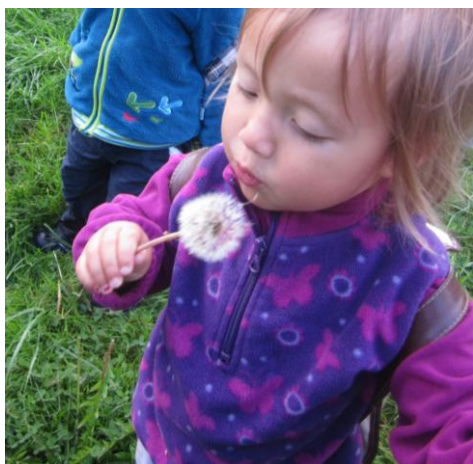
Pedagogisk dokumentasjon

Pedagogisk dokumentasjon er et viktig verktøy i prosjektarbeid og faglig utvikling i barnehagen. Dokumentasjonen kan variere i form og innhold, og brukes som grunnlag for refleksjon, både sammen med barn og i personalgruppen. Barn er født med en nysgjerrighet og en innebygd vilje til å lære. Ved å ta tak i det barn er opptatt av og nysgjerrige på skaper barn og voksne kunnskapen sammen.

Barns medvirkning

I Østre Slagen barnehager innebærer det "å virke med", at det er noe som skjer i fellesskap og sammen med andre. Barn skal oppleve at deres innspill og deltagelse er viktig og at de får være med å påvirke sin hverdag og det pedagogiske arbeidet. Jenter og gutter skal få like muligheter til aktiv deltagelse i barnehagen. Vi må ta hensyn til at barn uttrykker seg både verbalt og ved bruk av kroppsspråket. Det innebærer at personalet hele tiden må observere og være lydhøre for barns uttrykk.

Et barn har hundre språk...

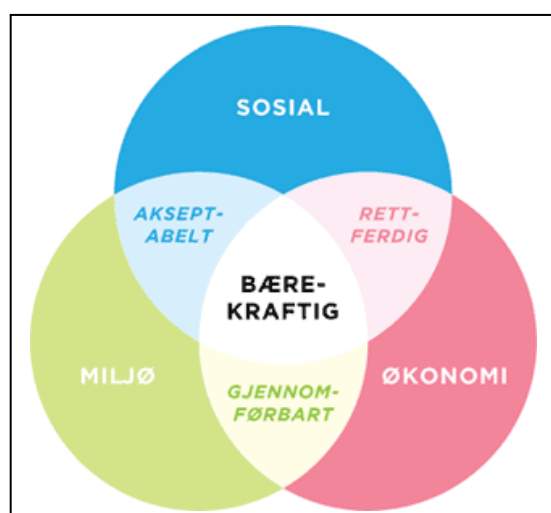
*Ett barn har hundre språk
men berøves 99
skolen og kulturen
skiller hodet fra kroppen
de tvinger oss til å tenke uten kropp
og handle uten hode
leken og arbeidet
virkeligheten og fantasien
vitenskapen og fantasteriet
det indre og det ytre
gjøres til hverandres motsetninger
[Dikt av Loris Malaguzzi – fra Reggio Emilia]*

VÅRT SATSNINGSOMRÅDE 2011 –2013:

BÆREKRAFTIG UTVIKLING

"...en utvikling som tilfredsstillter dagens generasjoners behov uten at det går på bekostning av framtidige generasjoners muligheter for å tilfredsstillte sine behov.

[Bruntlandkommisjonen 1987]

Modell for bærekraftig utvikling:

Balanse mellom de tre hovedområdene: miljø, sosial og økonomi

Vi mener at barn som tidlig får kunnskap om naturen får styrket sin evne til å vise respekt for all natur, både seg selv, andre mennesker, dyr, planter og annet liv på jorden. Barnehagene i Østre Slagen skal ha bærekraftig utvikling som satsningsområde.

Bærekraftig utvikling handler om et samfunn der mennesker lever i balanse med naturen, og hvor alle har like muligheter for utvikling. Det handler om hvordan vi velger å leve og hvordan disse valgene påvirker omgivelsene våre både i dag og i fremtiden. Likeverd, mangfold og toleranse er områder som barn trenger kunnskap og kompetanse på for å kunne delta aktivt i utviklingen av et inkluderende og bærekraftig samfunn.

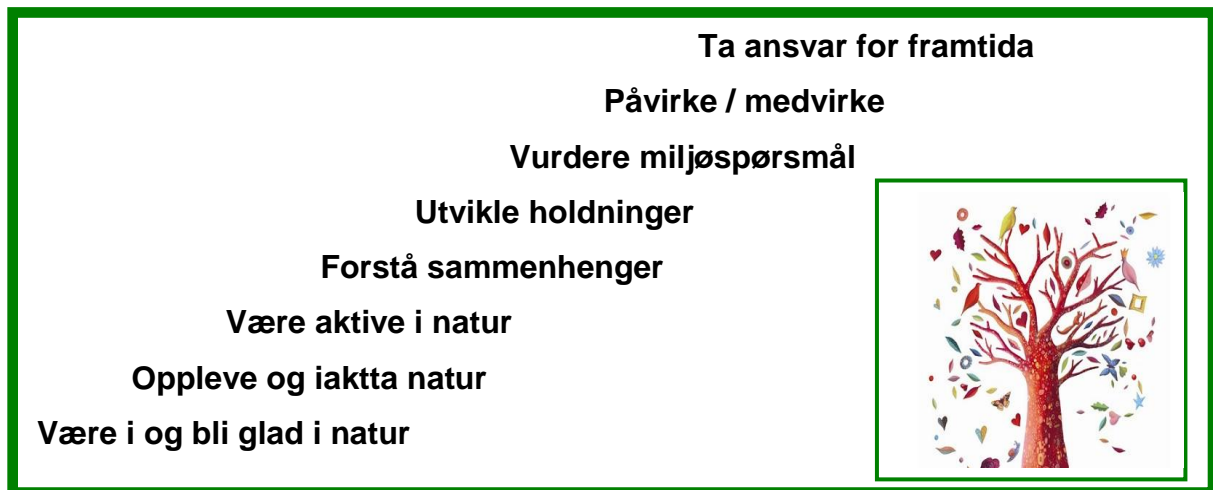
Vi ser på naturen som en spennende arena for lek, læring og undring og vil tilby barna positive naturopplevelser. Vi vil være en motkultur til bruk og kast samfunnet. For å ønske å ta vare på naturen må vi mennesker ha en positiv relasjon til naturen. Naturopplevelser skal være en stor del av vår hverdag.

Miljøtrappa

"Miljøtrappa" illustrerer hvordan positive naturopplevelser kan legge grunnlaget for at

barn tar ansvar for framtida. Når vi skal arbeide med friluftsliv i barnehagen kan "miljøtrappa" være et nyttig hjelpemiddel.

Modellen viser den prosessen som er nødvendig for å nå barna på det modningsnivået de er. Som med andre trapper begynner vi nederst. For barnehagen vil de tre nederste trinnene være de mest aktuelle å starte med. Opplevelsene som vi kan få ute i naturen, og gleden ved å bruke oss selv i naturen, bør være sentrale. De neste trinnene vil gradvis bli mer aktuelle.

MILJØFYRTÅRN

Barnehagene i Østre Slagen skal bli sertifisert som miljøfyrtårn. Dette blir også sett i sammenheng med satsningen på bærekraftig utvikling. Bedrifter og virksomheter som går gjennom en miljøanalyse og deretter oppfyller definerte bransjekrav, sertifiseres som Miljøfyrtårn. Miljøfyrtårn er et norsk, offentlig sertifikat. Ordningen støttes og anbefales av Miljøverndepartementet. <http://www.miljofyrtarn.no>

Det innebærer at vi skal tilfredstille miljøkrav i forhold til:

- avfall
- energi
- innkjøp
- transport
- arbeidsmiljø
- informasjon

Når barnehagene har fått den første sertifiseringen skal det foreligge en årlig miljørapport for fjoråret med en handlingsplan for inneværende år. Det vil si at vi stadig skal forbedre og utvikle oss på dette området.

SAMARBEID

Personale

Et godt og nært personalsamarbeid bygger på ønsket om å ville hverandre vel og danner grunnlaget for kvaliteten på det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Vi skal jobbe for å utvikle en god tilbakemeldingskultur, som gjør at vi våger å gi hverandre konstruktive tilbakemeldinger.

Foreldre/foresatte

God kommunikasjon er en forutsetning for barnets trivsel og utvikling. Barnehagene vil tilby to samarbeidsamtaler i året, i tillegg kan begge parter be om samtale ved behov. I løpet av året vi vil ha to foreldremøter. Tema for møtene blir valgt ut fra pedagogiske satsningsområder og/eller i samarbeid med FAU. Samarbeidsutvalget (SU) har møter etter behov. Se også mer informasjon om foreldreutvalget for barnehager (FUB):

<http://www.fubhg.no/>

Evaluering

Vi evaluerer kontinuerlig arbeidet vårt i forhold til årsplan og rammeplan. Systematisk vurdering av arbeidet i barnehagen gjennomføres på interne møter og planleggingsdager, gjennom brukerundersøkelser og tilbakemeldinger i samarbeidssamtaler. FAU og samarbeidsutvalget(S.U.) er en viktig samarbeidspartner i dette arbeidet.

Samarbeid overgang barnehage – skole

Tønsberg kommune har utarbeidet rutiner for å fremme en god overgang fra barnehage til skole. Målsettingen er å lage en god overgang fra barnehage til skole. Det holdes et eget foreldremøte i samarbeid med skolen på høsten. I virksomheten samarbeider to og to barnehager i forhold til skolestarter gruppene. Se ytterligere informasjon fra den enkelte barnehage.

ÅRSPLAN FOR ILEBREKKE BARNEHAGE 2011/2012

I likhet med Brundtland kommisjonens modell for *Bærekraftig utvikling*, er vårt arbeid inndelt i tre områder som omhandler sosiale, økonomiske og miljømessige forhold. Vi vil fokusere på en helhetlig tilnærming, slik at vi fremmer forståelse for at bærekraftlig utvikling er en oppgave vi har et felles ansvar for. Arbeidet skal reflekteres og gjenkjennes i barnehagens gjøremål og dagligliv.

Personale:

For å arbeide i retning av dette er det en forutsetning at personalets holdninger, handlinger og ord står i samsvar med det vi ønsker å oppnå. Dette innebærer at nysgjerrighet, åpenhet og refleksjon er viktige faktorer i personalets væremåte og gjør oss til fremtidsoptimister.

BÆREKRAFTIG UTVIKLING:

HOVEDMÅL:

Bærekraftig utvikling er en grunnleggende pilar i det pedagogiske innholdet i Ilebrekke barnehage

SOSIAL

Delmål:

Gjennom anerkjennelse av enkelt individ skal selvfølelsen styrkes

Hvordan:

- Vi respekterer hverandre
- Vi ser hverandre for den vi er
- Vi ser etter de gode intensjonene hos alle mennesker
- Vi fremhever mangfold som en ressurs
- Vi viser solidaritet

MILJØ

Delmål:

Vi tar vare på oss selv, omgivelsene og naturen

Hvordan:

Personalet:

- Gjennom holdning, handling og ord er personalet rollemodeller

Omgivelsene:

- Vi setter ut "spor" og lager stemninger i rommene
- Det å rydde er en del av aktivitetene
- Barnegruppene har turdag(er) hver uke
- Barnehagen har en egen "Hundremeterskog", som vi følger gjennom året

Matauk:

- Barna får oppleve og erfare "naturen som spisskammer"
- Vi bruker vår egen urtehage

Resirkulering:

- Vi har rutiner og bevissthet om søppelsortering
- Barna er med og kildesorterer

ØKONOMI

Delmål:

Vi har et bevisst forhold bruk, forbruk og gjenbruk

Hvordan:

- Vi samler natur og gjenbruksmaterialer
- Vi velger produkter som er miljømerket og av god kvalitet
- Vi reduserer papirforbruket vårt
- Barna har egne nett til vått tøy, slik at vi reduserer plastforbruket vårt

KARLSVIKA:

Ilebrekke barnehage har en uteavdeling som har base i den tidligere naturskolen på Karlsvika. Dette lokalet er godkjent for inntil 18 barn over 3 år. Barnehagen har en flott beliggenhet, nær både skog og sjø. Vi bruker skogen og fjæra aktivt og følger naturen gjennom årstidene. Våre ulike aktiviteter og prosjekter foregår ute og vi vektlegger naturen som vår læringsarena.

OVERGANG BARNEHAGE/SKOLE:

Østre Slagen - de grønne barnehagene

Dette barnehageåret har vi to grupper med skolestartere, *Smartisene* og *Steinbittene*. Gruppene har ukentlige møter, der trygghet selvforvaltning, selvstendighet og sosial kompetanse er sentrale arbeidsområder. Innhold, rutiner og planer presenteres på et eget foreldremøte. Ringshaug skole er representert på dette møtet.

Merkedager/Tradisjoner

September	Gjensyns fest De som har begynt i 1. klasse inviteres til gjensynfest i barnehagen.
Oktober	FN-dagen Vi markerer FN-dagen. Foreldre/foresatte blir invitert til barnehagen, der vi har café og salgsutstilling. Pengene vi samler inn går til Tønsberg kommunes arbeid for

	barnehagene i Esteli, Nicaragua.
November	Litteraturuka
Desember	Lysfest/Lucia markering Foreldre/foresatte og familie inviteres til å se på Luciatog. Nissefest Vi kler oss ut som nisser, spiser grøt, går rundt juletre og møter nissen.
Februar	Karneval Vi har spennende temarom og slår” katten ut av sekken”. Vinteraktivitetsdag
April	Gul lunsj Vi markerer påsken, våren og nytt liv.
Juni	Middelalderfestivalen Sommerfest Vi markerer at barnehageåret er over.
Gjennomgående hele året	Vi har fellesmåltid hver onsdag. Bursdager markeres med flagg, krone og sang, barnehagen sørger for servering. Vi benytter oss av lokale kulturtilbud, som for eksempel Haugar kunstmuseum og biblioteket.

Vi ønsker et samarbeid med foreldre/foresatte om andre markeringer.

RINGSHAUG BARNEHAGE

MÅL

Barn og voksne skal bli mer miljøbevisste

Delmål

Vi har knyttet bærekraftig utvikling opp mot barnehagens tradisjoner

Hvordan

Bærekraftig utvikling er en naturlig del av arbeidsgruppene for tradisjonen i barnehagen.
"Fun For Forest – månedens kreative grønne er innført og blir gjennomført hver måned.

MÅL

Barna skal få magiske øyeblikk i naturen

Delmål

Vi stimulerer barnas nysgjerrighet, undring og forskertrang
Vi bruker naturen som arena for lek, opplevelser og mestring
Personalet tar seg tid til å lytte og skape rom for den gode samtalen

Hvordan

Vi bruker naturen og nærmiljøet
Personalet er igangsettere, medopplevere, veiledere og forbilder

MÅL

Vi bruker pedagogisk dokumentasjon for å videreutvikle barnehagens praksis

Delmål

Vi reflektere sammen med barna

Barn medvirker i sin egen hverdag

Hvordan

Vi jobber med prosjektarbeid som metode

OVERGANG BARNEHAGE OG SKOLE

5-årsgruppa består i dette barnehageåret av 24 barn og 4 voksne. Vi har valgt å dele gruppa 3 dager i uka for å kunne følge opp hvert enkelt barn bedre. Barna har gitt gruppene navnene Løvegruppa og Supergruppa. Arbeidet i disse gruppene vil være prosjektrettet og vil vinkles opp mot verdiordene våre. Alle skolestarterne i Østre Slagen barnehager vil ha middelalderen som tema. Vi kommer til å utarbeide en milepælsplan for skolestarterne som viser møtepunktene for barna i Ilebrekke og Ringshaug barnehage. Blant aktivitetene kommer vi til å ha en felles gjøglerskole i februar. Vi tar sikte på å besøke museum og historiske steder både i forhold til middelalder og skoleforberedende aktiviteter. Barnas dag på middelalderfestivalen 1. juni vil bli avslutningen på prosjektet med middelalderen.

TRADISJONER

Aktivitetsdag	23.september
FN - dagen	24.oktober
Lucia	13.desember
Nissefest	21.desember
Åpen scene	9. mars
Påskefrokost	30.april
Øver til 17. mai	sammen med barneskole, dato ikke satt
Middelalderfestivalen	1. juni

ÅRSPLAN FOR FYLLPÅ BARNEHAGE

Pedagogisk dokumentasjon

Hovedmål:

Pedagogisk dokumentasjon skal danne grunnlaget for utvikling av pedagogisk praksis

Barna skal:

- ✧ medvirke i hverdagen
- ✧ være medskapere i egen læring
- ✧ få innblikk i ulike former for dokumentasjon (gjennom bilder og fortellinger gir vi barna anledning til å huske hva de har gjort, de vil få anledning til å stille nye spørsmål, nye undringer)

Personalet skal:

- ✧ ha fokus på voksenrollen i forhold til barns medvirkning
- ✧ bruke dokumentasjon i form av bilder, lydopptak (diktafon), video og praksisfortellinger som grunnlag for refleksjon over egen praksis
- ✧ vise gjennom det fysiske miljøet i barnehagen og dokumentasjon hva vi jobber med av prosjekter, temaer, fagområder
- ✧ sette av tid til refleksjon over eget og barnehagens pedagogiske grunnsyn

Prosjektarbeid med barn

Hovedmål:

Personalet skal lære seg å benytte prosjektarbeid som arbeidsmåte

Barna skal:

- ✦ få opplevelser og erfaringer som gir de anledning til fordypning og gode læringsprosesser
- ✦ få undersøke ting de er opptatt av, undre seg og stille spørsmål
- ✦ være med å planlegge og utvikle prosjektarbeidet videre (ut i fra egne forutsetninger)
- ✦ lære av hverandre

Personalet skal:

- ✦ gi barna opplevelser og erfaringer (legge ut spor) på ulike områder og følge opp med prosjekter ut fra det barna viser interesse for
- ✦ bruke dokumentasjon aktivt i prosjektarbeid sammen med barna
- ✦ prioritere tid til prosjektarbeid med små barnegrupper
- ✦ være nysgjerrige og undrende sammen med barna
- ✦ være lyttende (lytte, stoppe opp og lytte en gang til)
- ✦ være veiledere i barns læreprosesser – lære seg å stille åpne spørsmål som gir grunnlag for barns refleksjon

Likeverd

Hovedmål: Alle barn skal synliggjøres og få mulighet til å medvirke i hverdagen

Barna skal:

- ✦ oppleve at de blir sett uansett kjønn, etnisitet eller religion
- ✦ delta i demokratiske prosesser i barnehagen
- ✦ få varierte opplevelser som gir dem mulighet til læring ut fra egne forutsetninger og interesser
- ✦ stilles krav til slik at de kan oppleve mestring og bli selvstendige

Personalet skal:

- ⤴ gi jenter og gutter, uansett etnisitet og religion, like muligheter til aktiv deltagelse
- ⤴ legge opp til at barn kan delta i demokratiske prosesser på områder som berører deres hverdag
- ⤴ være rollemodeller for barn
- ⤴ gjennomgå barnehagens tradisjoner og høytidsmarkeringer

BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Det er et omfattende område som det tar tid å sette seg inn i for personalet. Vi må jobbe i forhold til økonomi, sosial og miljø. Fyllpås har alltid hatt stort fokus med å benytte seg av naturen for ukentlige turer med barnegruppene. Det kommer vi til å fortsette med. Dette vet vi danner grunnlaget for at barna skal oppleve glede ved å være ute og dermed få et godt forhold til naturen. Når det gjelder økonomi så kommer fattigdomsproblematikk og ressursfordeling inn som et viktig tema. Vi lever i et overflodssamfunn der barn er vant til å få alt det de trenger (og mer til). Vår kjøpekraft er stor og vi forbruker og kaster så mye at vi vet at dette ikke kan fortsette uten at det går ut over miljøet vårt.

Dette området handler om i hovedsak om å jobbe med holdninger hos personalet, barn og foreldre.

Områder vi skal jobbe med

Natur og miljø:

- barna skal oppleve glede ved å ferdes i naturen
- på turer skal barna lære noe om hva som hører hjemme i naturen og vise respekt for dyr og insekter
- benytte skog og strand til ukentlige turer
- rydde opp etter oss og ta med søppel når vi er på tur
- adoptere et lite skogsområde som vi skal følge gjennom hele året
- barn skal oppleve at vekster spirer og gror
- benytte oss av det naturen har av ressurser
- kildesortere i barnehagen
- delta i Miljøfyrtårnsprosjekt
- redusere forbruk av papir
- benytte digitale fotorammer for å vise bilder til foreldrene
- alle benytter matbokser og små begre til yoghurt som kan vaskes
- benytte miljønett til å handle og til klær som sendes hjem
- spise opp den maten vi har og kaste mindre
- benytte oss av natur- og gjenbruksmateriell i det pedagogiske arbeidet
- reparere og ta vare på leker og utstyr vi har i barnehagen
- bytte og låne leker av hverandre i Østre Slagen
- FAU arrangerer bruktmarked
- benytte oss av kollektivtransport og bruke primært nærmiljøet for turer

Solidaritetsarbeid:

- barna skal få kunnskap om mangfold og ulike kulturer
- barnehagen skal samle inn penger til Nicaragua på høstmarkedet. Dette går til bygging av en barnehage i Esteli.

Overgang barnehage/skole:

Tønsberg kommune har med bakgrunn i veilederen fra Kunnskapsdepartementet utarbeidet rutiner for å fremme samarbeid og en god overgang for alle barn fra barnehage til skole. Fyllpå og Tolvsrød barnehage samarbeider som et ledd i dette arbeidet. Det innebærer at vi har noen felles møteplasser og opplevelser for 5-åringene. Middelalderen er felles tema og Middelalderfestivalen i juni 2012 er målet. De vil få erfaring med å bli kjent med nye mennesker, kanskje møte noen de skal begynne på skole sammen med, samt få andre utfordringer enn de får ellers i løpet av barnehagetiden. Leken vil fortsatt ha en fremtredende rolle i hverdagen. Foreldrene vil få mer informasjon om innholdet i løpet av året, både skriftlig og på eget foreldremøte, som holdes i samarbeid med Tolvsrød barnhage og Presterød skole.

TRADISJONER OG HØGTIDSMARKERINGER

I løpet av perioden skal vi gjennomgå våre tradisjoner og høytidsmarkeringer slik at de gjenspeiler den norske kulturarven samtidig som de også synliggjør det kulturelle mangfoldet i barnehagen. I tillegg deltar enkeltgrupper i ulike felles arrangementer for alle Tønsbergbarnehagene.

Gjensynsfest I løpet av oktober	Vi inviterer de barna som har begynt i 1. klasse til å komme på besøk i barnehagen. Dette blir et møte mellom de eldste barna i barnehagen og skolebarna.
Høstmarked og FN-dagen 24. oktober	Barna lager ting som de selger til foreldre og familie på høstmarkedet. Inntekten går til å bygge barnehage i Esteli i Nicaragua. Barna skal i denne perioden jobbe med tema solidaritet og mangfold.
Lysfest I løpet av november	FAU arrangerer lysfest en ettermiddag med påfølgende fest med pølser, kaker og utlodning.
Lucia 13. desember	Vi inviterer foreldre og familie til en stemningsfull ettermiddag med Luciatog og servering av gløgg og lussekatter i "Lilleskogen".
Nissefest En dag oppunder jul	Barna er kledd som smånisser. Vi synger julesanger og serverer ekte nissegrøt.
Vinteraktivetsdag En gang etter jul (helst når det er snø)	En dag fylt med ulike aktiviteter ute. Konkurranser og aktiviteter for alle aldersgrupper.
Karneval I forbindelse med fasten	En dag som er fylt med musikk, rytmer og dans. Barna kler seg ut (de som har lyst) og vi slår katta ut av sekken.
Påskefrokost Siste uken før påske	Vi inviterer foreldre og søsken til frokost. Arrangementet foregår avdelingsvis.
Dugnad En ettermiddag i løpet av våren for barn, foreldre og personalet	Vi bretter opp ermene og gjør en ekstra innsats både inne og på uteområde. Vask og vedlikehold av leker og inventar. Barnehagen serverer et lite måltid.
Sommerfest I løpet av juni	I samarbeid med FAU avholdes en fest på ettermiddagen med servering av pølser og underholdning av førskolegruppa. Vi "kaster" førskolebarna over porten og markerer deres avslutning i barnehagen.
Middelalderfestivalen I begynnelsen av juni	Førskolegruppa deltar på Middelalderfestivalen sammen med de eldste barna i Østre Slagen.

TOLVSRØD BARNEHAGE

Vi har de tre siste årene hatt «Natur og miljø» som vårt satsningsområde, dette er et fokus vi ønsker å videreføre og gå enda dypere inn i gjennom nå å satse på bærekraftig utvikling. I tillegg har vi en stund jobbet med pedagogisk dokumentasjon og barns medvirkning. Dette vil vi bli bedre på og skal derfor nå også satse på prosjektarbeid som arbeidsmetode/væremåte.

PROSJEKTARBEID

Pedagogisk dokumentasjon - et redskap for refleksjon

- Observasjoner dokumenteres i form av video, bilder og fortellinger som gir oss kunnskap om barna og hva de er opptatt av
- Dokumentasjon bidrar til en bevegelig praksis og er et viktig redskap for å jobbe med prosjektarbeid
- Dokumentasjon gjør at vi kan se, og se på nytt, slik at vi ser oss selv på nye måter. Vi stiller spørsmål «hvorfør gjør vi som vi gjør?»
- Når barn og voksne reflektere over dokumentasjonen på en slik måte at vi lærer noe nytt blir den pedagogisk

«Vi hadde akkurat satt oss ved bordet da ei jente på 2 år reiser seg for å gå fra. Jeg stopper henne – nå skal vi sitte ved bordet og spise. «Gjiss» sier hun og ser på meg. Jeg gjentar at hun må vente. Hun prøver igjen å gå fra og jeg geleider henne tilbake til plassen. «gjiss, gjiss!» sier hun løfter begge hendene mot meg. Da skjønnte jeg: hun hadde grisete hender, og ville vaske de.»

Denne praksisfortellingen fikk oss til å reflektere over hvordan vi møter barn og deres uttrykk. Når vi delte den i personalgruppa var det flere som hadde lignende opplevelser, der vi glemmer å lytte til det barna egentlig prøver å fortelle oss.

Organisering av tid, rom og materiell

- Bruker rommet som den tredje pedagog
- Materiell og rom støtter oppunder og inspirerer til videre utvikling/fordypning av prosjektarbeidet
- Voksne er fleksible og undrende: «Hvordan gjør barn det?»
- Prosjekter gjennomføres i små og store grupper
- Å jobbe i prosjekt krever at voksne har en lyttende og anerkjennende væremåte

Inntrykk og uttrykk

- Vi gir barna impulser og legger ut spor som vekker nysgjerrighet
- Vi tilbyr barna varierte og kreative uttrykksformer
- De voksne ser barn med det gode blikk og er lydhøre for barnas uttrykk
- Vi legger tilrette for de gode samspillsrelasjonene mellom barna fordi vi mener at barn lærer mest av hverandre

BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Bevisst forbruk – ikke kjøp og kast

- Reduserer avfall (f.eks bruker vi ikke engangsartikler) og kildesorterer
- Gjenbruk (f.eks arrangerer FAU byttedag)
- Bruker naturmaterialer og verdiløst materiale i kreativt/skapende aktivitet, konstruksjon og lek

Naturen som læring og opplevelsesarena

- Kunnskap om naturen gjøre naturopplevelsene mer spennende. Vi vil at både barn og voksne skal være nysgjerrige og oppsøke kunnskap
- Vi tar utgangspunkt i naturen når vi jobber med de 7 fagområdene i

rammeplanen

- Vi vil oppdage de magiske øyeblikkene i naturens mangfold
- Alle går på planlagte og spontane turer minst en gang i uka
- Vi har faste turplasser i nærmiljøet, men turene er på barnas premisser og vi undersøker det som begeistrer underveis

Grønn meny

- Vi serverer miljøvennlig mat. Vi velger fortrinnsvis økologisk mat, mange vegetarretter og noe fisk. Vi spiser lavt nede på næringskjeden for eksempel korn og grønnsaker som er mindre ressurskrevende enn kjøtt
- Lager sunn og næringsrik mat fra bunnen av. Barna deltar i hele prosessen og får erfaringer med variert mat og hvor den kommer fra
- Matlagingen er en sanseopplevelse med fokus på å smake og lukte
- Vi har bærbusker og egen kjøkkenhage hvor barna er med å dyrke grønnsaker
Vi bruker naturens eget spiskammers etter sesongen

Solidaritet

- Fokus på de ressursene som finnes i mangfold og flerkultur
- Deltar i samarbeidsprosjekt med barnehagene i Esteli, Nicaragua
- Vi velger Fairtrade produkter (rettferdig handel)
- Prosjekt om høytidsmarkeringer

TRADISJONER OG HØYTIDSMARKERINGER

Satsningsområdene våre skal også være synlig i valg av tradisjoner og hvordan vi gjennomfører disse. Vi har både markeringer som er knyttet til den norske kulturarven og naturfenomener. Vi ønsker også å synliggjøre mangfoldet i kulturer. I tillegg til de kristne markeringene ved jul og påske, markerer vi høytider med utgangspunkt i hva som er representert i barnegruppa. Dette vil skje i dialog med barnas hjem.

Bålfest 15. september/15.april	15. september er det lov å tenne bål, det markeres med stor bålfest i barnehagen.
Gjensynsfest september	Vi inviterer barna som har begynt i 1. klasse tilbake til barnehagen. De besøker avdelingen sin og treffer gamle kjente. Dette ønsker vi å gjøre for å skape sammenheng mellom barnehage og skole.
FN -dagen 24. oktober	Den internasjonale FN dagen markeres med fokus på mangfold og flerkultur. Vi tar utgangspunkt i Tønsberg kommune sitt samarbeid med barnehagene i Esteli og Nicaragua.
Lysfest/Lucia 13. desember	Lucia markeres med fokus på «Å gjøre noe godt for andre.» Foreldre inviteres til Luciatog og kakao rundt bålet.
Juleevangeliet desember	Juleevangeliet dramatiseres på uteområdet, tydeliggjøre det kristne budskapet med julefeiringen.
Nissefest desember	Vi tar utgangspunkt i gamle norske tradisjoner og overtro om ulike nisser.
Tolvsrød mesterskapet februar	Det blir storstilt mesterskap med åpningsseremoni, vinteraktiviteter og medaljeutdeling. Mesterskapet går over flere dager. Internasjonalt fokus. Kanskje kommer kongen i år og?
Vårfrokost mars/april	Foreldre inviteres til frokost i barnehagen. Våren og det som spirer og gror står i fokus.
Påskefortellingen uka før påske	Den kristne fortellingen om påske dramatiseres for barna. Filosofiske samtaler og undring.
16. mai/hvitveistog 16.mai	Vi øver oss på 17. mai feiring, og går tog opp til Slagen bo og service senter hvor vi har konsert. «Hipp, hipp, hurra!»
Sommerfest juni	Sommerfesten er en markering av barnehageårets slutt og spesielt tar vi avskjed med skolestarterne. Vi inviterer barn og foreldre til piknik og underholdning.

OVERGANG FRA BARNEHAGE TIL SKOLE

I Tolvsrød barnehage samles skolestarterne i en egen gruppe, Dragegruppa, 3 dager i uka. Middelalderen vil være et gjennomgående tema for og vi vil være utgangspunkt for ulike prosjekter som vil gi oss erfaringer og kunnskaper. Middelalderfestivalen i juni blir et av høydepunktene.

Dragegruppa vil også ha et spesielt fokus på samarbeid, språkstimulering og selvstendighet. De får erfaring med å bruke ulike redskaper, regelleker, hodebry oppgaver, tall og bokstaver. Vi har et samarbeid med skolestartergruppa i Fyllpå barnehage og de to gruppene har jevnlige møter. Disse møtene mellom barna gir muligheter for nye relasjoner og bekjentskaper.

På den første foreldresamtalen på høsten vil vi gå igjennom et skjema som barnehagen og foreldre sammen skal fylle ut på våren. Dette skjemaet er tenkt å sendes til den skolen barnet skal begynne på, slik at skolen "kjenner" litt til ditt barn når det kommer på skolen.

